

แนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Development approach to the success of The secondary level Ponglang Band in the Northeastern

สุกัญญา ทองทิพย์¹, ธนภร เพ่งศรี² ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ³
Sukanya Thongthip¹, Thanaporn bhengsri² Pattamavadee chansuwun³

บทคัดย่อ

วงโปงลางระดับมัธยมศึกษาที่มีความสามารถในการแข่งขันจนชนะเลิศระดับประเทศนั้น จะมีวิธีการและองค์ประกอบของวงโปงลาง รวมทั้ง แนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวงโปงลางระดับมัธยมศึกษาสู่ความสำเร็จ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต มีการเก็บข้อมูลด้านเอกสาร และข้อมูลภาคสนามโดยได้จากการ การสัมภาษณ์การสังเกตจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 6 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติจำนวน 12 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจำนวน 8 คน โดยได้คัดเลือกวงโปงลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ วงโปงลางแสนเมือง โรงเรียนหนองเรือวิทยา จังหวัดขอนแก่น วงดนตรีพื้นเมืองโปงลางโรงเรียนผดุงนารี จังหวัดมหาสารคาม วงมุลมั่งฝั้งน้ำโขงจังหวัดหนองคาย วงดนตรีโปงลางโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรค์จังหวัดกาฬสินธุ์ วงโปงลางสว่างแดนดินศิลปอีสานจังหวัดสกลนคร วงโปงลางสตรีสิริเกศโรงเรียน จังหวัดศรีสะเกษ ระหว่าง ตุลาคม 2554 ถึง มีนาคม 2558 นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการแบบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และนำเสนอผลการวิจัยในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยดังนี้

การวิเคราะห์องค์ประกอบของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา พบว่า องค์ประกอบของวงโปงลาง ซึ่งประกอบไปด้วยบุคลากรที่มีส่วนช่วยในการประกวดวงโปงลางสู่ผลสำเร็จ เครื่องดนตรีต้องเป็นเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพ เสียงไม่เพี้ยน ชุดที่ใส่ประกอบการแสดงวงโปงลางจะต้องทำมาจากผ้าพื้นเมืองอีสาน และสื่อการสอนวงโปงลางเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาฝีมือของตนเองตลอดเวลา สำหรับแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของวงโปงลางจะต้องพัฒนาองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) การพัฒนาการวางแผนเพื่อการบริหารจัดการวงโปงลาง 2) การบริหารจัดการการฝึกซ้อมดนตรี นาฏศิลป์ การขับร้อง 3) ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการแข่งขัน 4) ด้านการสร้างประสบการณ์ 5) ด้านการสืบทอดของวงโปงลาง 6) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของสมาชิกในวงโปงลาง

แนวทางการพัฒนาวงโปงลางระดับมัธยมศึกษาสู่ความสำเร็จ ผลการวิเคราะห์เนื้อหา จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียนต้องให้การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีพื้นเมืองอีสาน ต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเล่นดนตรีพื้นเมืองอีสาน ควรให้มีการ อบรม สัมมนา ประชุมร่วมของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมดนตรีพื้นเมืองอีสานและครูผู้ที่มีความสนใจทางด้านดนตรีพื้นเมืองอีสาน เพื่อให้ทราบแนวทางปฏิบัติร่วมกัน ควรมีการนิเทศและติดตามผลจากผู้เกี่ยวข้องทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จ, วงโปงลาง, ระดับมัธยมศึกษา

Abstract

The secondary level Ponglang Band is capable in the competition to win a national championship. It has to be methods and elements of the Ponglang band including development approach to the success. This qualitative research aimed at: 1) Study about to elements of the Ponglang band. 2) Study about to development approach to the success. The research tools included : interview forms, an observation form.

¹ นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาดุริยางคศิลป์วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ ดร.,สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.,สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Written documents and fieldwork data were collected. Fieldwork data were obtained interviews, observations, from 6 key-informants, 12 casual informants, and 8 general informants, recruited the Ponglang band in the Northeast. Target audience have Sanmang band in KhonKaen province, Padungnaree folk music in Maha Sarakham province, Moonmungfungnoawkong band in NongKhai province, Kalasinpittayasun band in Kalasin province, Sawangdandin band in Sawangdandin province, Streerisikat band in Srisaket province, between October 2011 and March 2015. Data were checked for their accountability, with the triangulation techniques analyzed according to the given objectives, and the results of the study were presented in a descriptive analysis form. Research result.

Analysis of elements of the Pong Lang high school. The results showed that Sunday features the band spanning. People who took part in the contest to succeed Po Lang. The instrument is a quality instrument. Audio distortion Set to enter the show ring will be made of local fabrics Dance East. Dance band and teaching materials for students to develop their own in-time copies. For the development to the success of the Dance will develop the following elements: 1. The development plan for the management of the Sunday two administration rehearsals, music, dance, singing three areas of preparation before the match, four of. Experience the fifth recipient of the sixth Sunday of Ethical Development of the band members Sunday.

Development approach to the success. Content analysis Interview School administrators found that all school-sponsored activities, playing folk music East. Require that all parties involved in the promotion play folk music seminars East should be a joint meeting of school administrators. Teachers and local music events east and teachers who are interested in music native East. To know the practices together. There should be supervised and monitored by those involved at all levels continuously.

Keywords : Development approach to the success, Ponglang Band, The secondary level

บทนำ

วงดนตรีพื้นบ้านอีสานก็เป็นส่วนสำคัญในศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นวงดนตรีที่รวมเอาเครื่องดนตรีทางภาคอีสานมารวมกัน ไว้มโนราห์ซึ่งมีจังหวะทำนองลีลาและลีลาของเพลงที่แตกต่างกันออกไปจากวงดนตรีชนิดอื่น ๆ วงดนตรีพื้นบ้านอีสานได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบันมีสัญลักษณ์โปงลางเป็นเอกลักษณ์และเรียกตามโปงลางว่า “วงโปงลาง” ทั้งที่เป็นวงโปงลางของชาวบ้านและวงโปงลางในสถานศึกษา วงโปงลางได้รับการจัดตั้งและพัฒนาโดยสถานศึกษาต่าง ๆ ในภาคอีสานทำให้มีการสืบทอดเผยแพร่ดนตรีพื้นบ้านอีสานอย่างแพร่หลายดังจะเห็นได้จากในปี พ.ศ. 2520 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคามได้จัดทำโครงการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรมอีสานและได้จัดทำโครงการอีสานสัญจรขึ้นเพื่อเป็นการเผยแพร่ศิลปะการแสดงดนตรีและการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานซึ่งนับว่าเป็นก้าวแรกของการพัฒนาการแสดงในปี พ.ศ. 2522 กรมศิลปากรได้ประกาศจัดตั้งวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดขึ้นเป็นแห่งแรกของภาคอีสานโดยมีหน้าที่ศึกษาค้นคว้ารวบรวมอนุรักษ์ส่งเสริมพัฒนาและเผยแพร่ดนตรีและนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานได้นำภูมิปัญญาพื้นบ้าน

มาพัฒนาวงโปงลางเช่นการนำโหวตมาบรรเลงในวงโปงลางจนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปการพัฒนารูปแบบของพิน (ซุง) ให้มีรูปทรงสวยงามพัฒนาให้เป็นพินไฟฟ้า เบลไฟฟ้า การแต่งทำนองเพลง (ลาย) การถ่ายทอดลายเพลงแบบดั้งเดิมเพื่อประกอบการสอนและการแสดงการประดิษฐ์ทำพินในวงโปงลางเป็นการพัฒนาชุดการแสดงต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและเผยแพร่จนเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ (ด.นยา ก้อนแก้ว. 2551 : 2)

ดนตรีพื้นบ้านอีสานระดับมัธยมศึกษาซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลได้สนับสนุนโครงการให้กับโรงเรียนได้จัดกิจกรรมทางดนตรี นาฏศิลป์ให้กับนักเรียนเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมทางดนตรี และเป็นการอนุรักษ์การแสดงท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนกำหนดนโยบายและจัดทำโครงการการจัดตั้งวงดนตรี ซึ่งทางภาคอีสานหลายโรงเรียนนิยมที่จะจัดตั้งวงโปงลางเพราะใช้งบประมาณไม่มากนัก แต่ในปัจจุบันหลายโรงเรียนยังขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสาน ทำให้เป็นอุปสรรคของการจัดตั้งวงโปงลาง รวมทั้ง ในการเล่นดนตรี ส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งของสาระดนตรีคือ ทักษะดนตรีซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจสาระดนตรีได้ และจัดเป็นหัวใจของการศึกษาดนตรี ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรี

ควรมีการเสนอทักษะดนตรีต่าง ๆ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ทักษะดนตรีประกอบไปด้วยการฟัง การร้อง การเคลื่อนไหว การสร้างสรรค์ และการอ่าน (ณัฐ สุทธิจิตร. 2540 : 8)

การพัฒนาและสืบสานศิลปะการแสดงของวงดนตรีพื้นบ้าน (วงโปงลาง) เป็นการพัฒนาศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ในเรื่องของการพัฒนาต้องทำให้ความอยู่รอดและต้องใช้เงินทุนในการลงทุนมาก ทำอย่างไรที่จะให้การแสดงดนตรีพื้นบ้านแสดงได้น่าดูน่าชม ทำทุกวิถีทางให้ผู้ชมติดอกติดใจในเรื่องการสืบทอดดนตรีพื้นบ้านได้เปิดสอนที่บ้านในช่วงเวลาปิดเทอม มีเด็กเยาวชนในชุมชนมาเรียนการพัฒนาดนเองอย่างสม่ำเสมอ ในส่วนของสถาบันการศึกษาควรจัดหลักสูตรศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านเด็กรุ่นหลังจะได้เรียนรู้ถูกต้องโดยเชิญนักปราชญ์ ครูผู้สืบทอดที่มีความรู้ในเรื่องดนตรีพื้นบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ ยกย่องเชิดชูครูผู้สืบทอดมีผลงานดีเด่น เพื่อจะได้ทำคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติ(เสกสรร โสเดเสียว. 2554 : 88)

วงโปงลางได้รับการถ่ายทอดสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษและการแสดงวงโปงลางซึ่ง ณ ปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมในวงการการศึกษา ผู้บริหารหลาย ๆ โรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดตั้งวงดนตรีโปงลาง วงโปงลางที่ประสบผลสำเร็จจากการประกวดก็มีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ต ทำให้สามารถถ่ายทอดและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีการสร้างสรรค์งานใหม่ ขึ้นมากมาย แต่จากการสร้างงานใหม่นี้จะนำมาซึ่งแนวทางการพัฒนางวงโปงลาง หรือว่าจะนำไปสู่การพัฒนางวงโปงลางในอนาคต แนวทางการพัฒนางวงโปงลางไปสู่ความสำเร็จระดับมัธยมศึกษาที่มีความสำคัญมาก เพราะการที่พัฒนาสู่ความสำเร็จนั้นต้องพัฒนาควบคู่กับการการรักษาเอกลักษณ์ของการแสดงที่เป็นแก่นแท้ของศิลปวัฒนธรรม อันทรงคุณค่าของชาติ วงโปงลางทั้งในอดีตและปัจจุบันรวมทั้งการคิดงานใหม่เพื่อเป็นการพัฒนาศิลปะการแสดง เนื่องจากว่าการแสดงวงโปงลางในช่วงก่อนกำเนิดกับการแสดงโปงลางในปัจจุบันมีความแตกต่างและเปลี่ยนแปลงไปมาก ตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี นโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งทางด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ ที่สำคัญคือวัฒนธรรมจากภายนอก ทั้งวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมอื่น ๆ ส่งผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงปัญหาว่าแนวทางการพัฒนางวงโปงลางควบคู่กับการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงวงโปงลางนั้น มีความสำคัญต่อการศึกษาสังคมวัฒนธรรมให้คงอยู่และสามารถปรับตัวให้อยู่รอดได้อย่างมีคุณค่าในสังคม รวมทั้งเป็นแนวทางให้ผู้สนใจได้เรียนรู้กระบวนการการจัดตั้ง มืองค์ประกอบอย่างไร และการบริหารจัดการวงโปงลางที่จะประสบผลสำเร็จในการแข่งขันใน

แต่ละเวทีการพัฒนาสู่ความสำเร็จของวงโปงลาง ซึ่งต้องมืองค์ประกอบหลายอย่าง รวมถึงการบริหารจัดการวงที่เป็นระบบ แต่ละโรงเรียนมีการเรียนเกี่ยวกับวงดนตรีพื้นบ้านซึ่งจัดตั้งเป็นชุมนุมดนตรีพื้นบ้าน และแต่ละโรงเรียนมีกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการสอนหลากหลายวิธี เช่น การรับการถ่ายทอดจากครูประจำชุมนุม วิทยากรท้องถิ่นทางด้านดนตรีพื้นบ้าน นโยบายของผู้บริหารบางโรงเรียนก็ได้เน้นเรื่องการแข่งขันระดับต่าง ๆ ซึ่งทำให้กระบวนการในการฝึกซ้อมวงโปงลางต้องปรับรูปแบบการฝึกซ้อมและการนำเสนอการแสดงและได้รับอิทธิพลจากวงโปงลางที่เคยได้รับการประกวดได้ระดับชนะเลิศ ปัจจุบันมีการประกวดแข่งขันวงโปงลางมากมาย ไม่ว่าจะเป็นงานแข่งขันทักษะวิชาการระดับมัธยมศึกษา การประกวดวงโปงลางของภาคหน่วยงานราชการทั่วไปการแข่งขันระดับภาคจนถึงการประกวดวงโปงลางชิงแชมป์ประเทศไทย ซึ่งวงโปงลางที่ได้รับรางวัลชนะเลิศนั้นมีรูปแบบการบริหารวง กระบวนการฝึกซ้อมและมืองค์ประกอบของการแสดงดนตรีโปงลางอย่างไรจึงพัฒนางวงสู่ความสำเร็จได้

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงอยากที่จะศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ ด้านเครื่องดนตรี ด้านรูปแบบการนำเสนอ ด้านเครื่องแต่งกาย ด้านอุปกรณ์ประกอบการแสดง ด้านการสร้างสรรค์ดนตรีด้านบุคลากรและงบประมาณแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา 2 เรื่องได้แก่ แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา และแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการสู่ความสำเร็จ ซึ่งมีรายละเอียด เช่น การพัฒนาการวางแผนเพื่อการบริหารจัดการวงโปงลาง แนวทางการบริหารจัดการการฝึกซ้อมดนตรี นาฏศิลป์ การขับร้อง ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการแข่งขัน ด้านการสร้างประสบการณ์ แนวทางด้านการศึกษาของวงโปงลาง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของสมาชิกวงโปงลาง เพื่อหาแนวทางการพัฒนางวงโปงลางระดับมัธยมศึกษาสู่ความสำเร็จ ผลการวิจัยนี้คาดว่าจะข้อมูลพื้นฐานในการอนุรักษ์และพัฒนาดนตรีวงโปงลาง และเป็นแนวทางสำหรับหลายโรงเรียนที่อยากจะทำจัดตั้งวงโปงลางระดับพื้นฐานจนถึงการประกวดระดับประเทศสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนางวงโปงลางระดับมัธยมศึกษาสู่ความสำเร็จ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหาการวิจัยนี้มุ่งศึกษาข้อมูล ดังนี้
 - 1.1 องค์ประกอบของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ ด้านเครื่องดนตรี ด้านรูปแบบการนำเสนอ ด้านเครื่องแต่งกาย ด้านอุปกรณ์ประกอบการแสดง ด้านการสร้างสรรค์ดนตรี ด้านบุคลากรด้านงบประมาณ
 - 1.2 แนวทางการพัฒนา สู่ความสำเร็จของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้
 - 1.2.1 แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา
 - 1.2.2 แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการ สู่ความสำเร็จ ของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ การพัฒนาการวางแผนเพื่อการบริหารจัดการวงโปงลาง แนวทางการบริหารจัดการการฝึกซ้อมดนตรี นาฏศิลป์ การขับร้อง ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการแข่งขัน ด้านการสร้างประสบการณ์ แนวทางด้านการสืบทอดของวงโปงลาง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของสมาชิกวงโปงลาง
2. กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นโรงเรียนที่ได้เข้ารอบชิงชนะเลิศ การประกวดวงดนตรีพื้นบ้านโปงลางชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

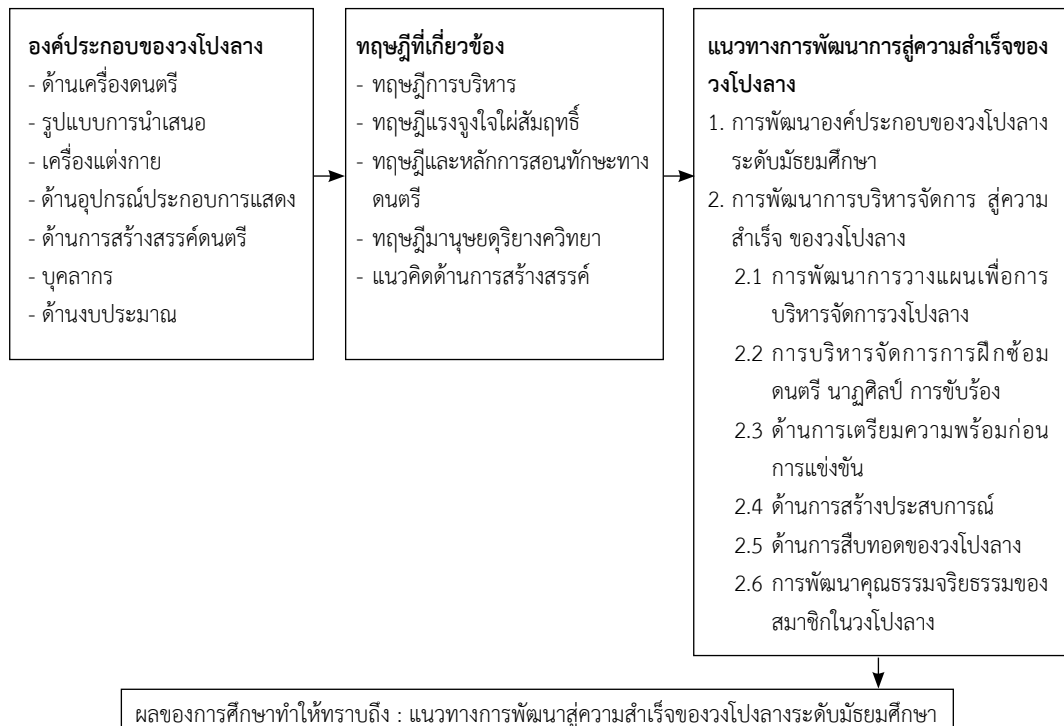
พระบรมราชินีนาถ ครั้งที่ 6 ประจำปี 2554 ประเภทรุ่นอายุไม่เกิน 18 ปีของสำนักงานพัฒนาการศึกษาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา ได้แก่

- 2.1 วงโปงลางแสนเมืองโรงเรียนหนองเรือวิทยา จังหวัดขอนแก่น
- 2.2 วงดนตรีพื้นเมืองโปงลางโรงเรียนผดุงนารี จังหวัดมหาสารคาม
- 2.3 วงมุลมั่งผั่งน้ำโขงโรงเรียนหนองคายวิทยาคาร จังหวัดหนองคาย
- 2.4 วงดนตรีโปงลาง โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรค์โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรค์ จังหวัดกาฬสินธุ์
- 2.5 วงสว่างแดนดินศิลป์อีสานโรงเรียนสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
- 2.6 วงโปงลางสตรีสิริเกศโรงเรียนสตรีสิริเกศ จังหวัดศรีสะเกษ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาจากการลงภาคสนามในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลทั้ง 6 โรงเรียนและได้วางกรอบแนวคิด ไว้ดังนี้

แนวทางการพัฒนางวงโปงลางสู่ความสำเร็จ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดแนวทางการพัฒนางวงโปงลางสู่ความสำเร็จ

ผลการศึกษาวิจัย

1. องค์ประกอบของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา

1.1 ด้านเครื่องดนตรี การเลือกใช้เครื่องดนตรี ซึ่งเป็นเครื่องมือประจำตัว หากเป็นไปได้ควรเลือกเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพไว้ก่อน (ถ้ามีเงินมากพอ) และไม่จำเป็นต้องซื้อเครื่องดนตรีใหม่ ๆ เครื่องดนตรีที่ใช้แล้วดี ๆ ก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม การมีเครื่องดนตรีที่ดี ๆ ไว้ใช้อย่างน้อยเราก็ได้เสียงที่ดี ๆ ซึ่งหมายถึงความน่าฟังในขณะเล่นนั่นเองเมื่อทุกคนในวงมีเครื่องดนตรีที่ดี เสียงที่ออกมาทั้งหมดจะมีส่วนช่วยให้การเล่นฟังดูดีขึ้นมากและยังช่วยให้เล่นได้ง่ายขึ้นอีกด้วยชนิดและประเภทของเครื่องดนตรีก็มีส่วนสำคัญพยายามเลือกให้ถูกประเภทกับชนิดของแนวเพลงของวงดนตรีด้วยจะช่วยให้ได้สำเนียงแนวเพลงที่ต้องการมากที่สุดยกเว้นนักดนตรีต้องการสร้างสรรค์สำเนียงเสียงของตัวเองเพื่อเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวเครื่องดนตรีที่ปรากฏของวงโปงลางต่าง ๆ มีดังนี้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเปียโนที่เล่นในวงนี้มี 3 สายโดยสายใช้สายยี่ห้อกีบสัน ใช้ไม้พู่ในการทำลำตัวของเปียโน และติดชิ้นเปียโนแบบธรรมดา ส่วนตัวรับสัญญาณเสียง (คอนแทค) ใช้ตรงกันทั่วเปียโนที่ใช้บรรเลงนั้นเป็นเปียโนที่ผลิตจากไม้พู่และติดคอนแทคไฟฟ้า จึงทำให้เสียงที่ติดออกมาไพเราะและกังวานทำให้ผู้ฟังได้รับบรรยากาศในการฟังได้ไพเราะอย่างยิ่ง ด้านห้องดนตรีและเครื่องดนตรี ต้องเป็นเอกเทศ ความสะอาด ขนาดและความเหมาะสม รวมทั้งมีครูประจำห้องดนตรี การเก็บรักษาเครื่อง ระดับเสียงของเครื่องได้มาตรฐาน และอยู่ในสภาพที่มีความพร้อม

1.2 รูปแบบการนำเสนอ ควรจะนำเสนอการแสดงที่หลากหลาย อีกทั้งต้องศึกษาตามเกณฑ์ที่กรรมการได้จัดไว้และออกแบบการแสดงให้ถูกต้องตามขนบนิยม การนำเสนอรูปแบบไม่ซ้ำซ้อน

1.3 ด้านเครื่องแต่งกายพบว่า การแต่งกายต้องเลือกตามเนื้อเรื่องที่ใช้แสดงและบทเพลงตามวัฒนธรรมที่ผู้สร้างสรรค์งานโดยให้เข้ากับกลุ่มกับวัฒนธรรม

1.4 ด้านอุปกรณ์การแสดงมีการใช้อุปกรณ์การแสดงในรูปแบบที่แปลกใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถดึงดูดผู้ชมการแสดงได้

1.5 ด้านการสร้างสรรคดนตรีพื้นบ้านอีสานพบว่า เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ การสร้างสรรค์ของดนตรีพื้นบ้านอีสานนี้มีพัฒนาการมาเป็นลำดับขั้น อย่างเช่น การนำลายพื้นบ้านอีสานที่ใช้ในการประกวดมาผสมผสานกับบทเพลงสมัยปัจจุบัน เช่น ต่าย อรทัย ศิริพร อำไพพงษ์ รวมทั้งวงออเคสตรา มาเป็นวิธีการคิดงานสร้างสรรค์บ้างส่วนและนำท่วงทำนองของดนตรีพื้นบ้านอีสานมาประกอบการบรรเลงหรือแสดง

1.6 ด้านบุคลากร

1.6.1 ด้านผู้บริหารโรงเรียน พบว่าแนวทางที่จะประสบผลสำเร็จนั้น ด้านบริหารโรงเรียนต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการดำเนินกิจกรรม การส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกในโอกาสต่าง ๆ เข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาในการดำเนินกิจกรรม การให้ขวัญกำลังใจสนับสนุนสื่ออุปกรณ์การสอนต่อครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมดนตรีพื้นบ้านอีสาน

1.6.2 ด้านตัวครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมดนตรีพื้นบ้านอีสาน พบว่าครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมการเล่นดนตรีพื้นบ้านอีสานต้องมีความรู้ความสามารถในการเล่นดนตรีพื้นบ้านอีสาน และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้ที่มีความเสียสละและตั้งใจจริงในการสอน และมีความสามารถซ่อมเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานได้และการฝึกซ้อมการฝึกซ้อมในช่วงเช้า เย็น และเย็น มีการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ มีการยืดหยุ่นเวลาในกาฝึกซ้อม

1.6.3 ด้านนักเรียน พบว่านักเรียนต้องมีความสนใจ และชอบการเล่นดนตรีพื้นบ้านอีสาน นักเรียนมีความศรัทธาในตัวครู มีความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง และประโยชน์ที่ได้รับจากการเล่นดนตรีพื้นบ้านอีสาน การได้รับคำชมเชยจากคณะครู และผู้ปกครองรวมทั้งการได้รับความสุขจากการประกวดและการแข่งขัน

1.6.4 ด้านวิทยากรภายนอก ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดการเล่นดนตรีพื้นบ้านอีสาน ท่วงเทและเสียสละเวลา ในการสอนดนตรีพื้นบ้านอีสานให้แก่นักเรียน

1.6.5 ด้านผู้ปกครอง ผู้ปกครองท่านต้องเข้าใจในตัวบุตรของท่านและคอยให้กำลังใจในการทำกิจกรรมการฝึกซ้อม และกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

1.7 ด้านงบประมาณพบว่า ได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน และขอบริจาคสทบจากผู้มีอุปการคุณ ผู้ปกครองครู รวมทั้งการไปแสดงเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในการประกวด

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวงโปงลางระดับมัธยมศึกษาสู่ความสำเร็จ

2.1 แนวทางในการพัฒนาด้านองค์ประกอบของวงโปงลางสู่ความสำเร็จ ระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านเครื่องดนตรีต้องมีเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพสูง ให้นำหนักเสียงที่ดี ไม่เพี้ยน คัดเลือกเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพสูงที่สุด ด้านเครื่องแต่งกาย จะต้องมีความถูกต้องในแบบของวัฒนธรรมที่ใช้ในการประกวดแข่งขันและมีความสวยงามได้คุณภาพ ด้านอุปกรณ์การแสดง ปรับใช้อุปกรณ์การแสดงที่เหมาะสมกับการแสดง เน้นที่คุณภาพของอุปกรณ์ไม่เน้นที่จำนวนมากหรือขนาดใหญ่ ด้านการสร้างสรรคดนตรีพื้นบ้านอีสาน สร้างสรรค์ลายให้

อยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมนั้นอย่างมีคุณภาพ โดยการคงเอกลักษณ์ ดนตรีพื้นบ้านไว้ เพิ่มความสมบูรณ์ให้กับงานสร้างสรรค์ ด้าน บุคลากร สร้างความสามัคคีในหมู่คณะรวมถึงผู้ปกครอง ผู้บริหาร ชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

2.2 แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการสู่ความสำเร็จ ของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา

2.2.1 แนวทางในการพัฒนาการวางแผน เพื่อการบริหารจัดการวงโปงลางสู่ความสำเร็จ มีการวางแผนล่วงหน้าเป็นปฏิทินในการกำหนดกิจกรรมที่จะต้องทำการแข่งขัน เพื่อเตรียมความพร้อม ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ งบประมาณ ดำเนินการ สรุปผล แก้ไข ปรับปรุง

2.2.2 การบริหารจัดการวงโปงลางด้านเทคนิค การฝึกซ้อม สู่ความสำเร็จเทคนิคการฝึกซ้อมต้องมีความเข้มข้น นอกจากครูผู้ฝึกซ้อมที่เป็นครูประจำแล้ว ยังจะต้องมีวิทยากรที่มีความสามารถสูงมาต่อลายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดคุณภาพสูงสุด

2.2.3 ด้านเตรียมความพร้อมก่อนการแข่งขันก่อนการแข่งขันต้องมีการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน มีการซ้อมใหญ่ การซ้อมอย่างต่อเนื่อง ความมีวินัยของผู้เข้าแข่งขัน กฎระเบียบต่าง ๆ ที่จะต้องทำให้เกิดการยอมรับ และเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

2.2.4 ด้านการสร้างประสบการณ์ การสร้างประสบการณ์ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นทำให้ไม่เกิดอาการประหม่า มีความกล้าจะทำให้เวลาแสดงจริงไม่ผิดเพี้ยน ไม่ผิดพลาด จึงมีการออกไปแสดงเพื่อหาประสบการณ์ รวมทั้งประกวดในเวทีต่าง ๆ ทั้งเดี่ยวเครื่องดนตรี การฝึกแสดง ต่อหน้าผู้ชม

2.2.5 แนวทางด้านการสืบทอดของวงโปงลางสู่ความสำเร็จการสืบทอดของวงโปงลางมีปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จในหลาย ๆ ด้าน ครูผู้สอนประจำ วิทยากรผู้เข้ามาฝึกทักษะรุ่นพี่ที่จบไปแล้วเข้ามาช่วยสอนและดูแลรุ่นน้อง สมาชิกในวงที่ช่วยกันสืบทอดจากรุ่นพี่ ครู วิทยากรแล้วนำมาสืบทอดกันต่อ ๆ ไป

2.2.6 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สู่ความสำเร็จคุณธรรมและจริยธรรมนั้นเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมาก ช่วยสร้างความสามัคคี ความเชื่อมั่น การที่ประพฤติตัวดี ของครู นักแสดง วิทยากร ผู้บริหารโรงเรียน ล้วนแล้วแต่จะเป็นสิ่งที่สร้างความเชื่อมั่นให้สมาชิกทุกคนในวงก้าวไปสู่ความสำเร็จ

ผลการวิเคราะห์เนื้อหา จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียนให้การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีพื้นเมืองอีสาน ต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเล่นดนตรีพื้นเมืองอีสาน ควรให้มีการอบรม สัมมนา ประชุมร่วมของผู้บริหารโรงเรียน และครู

ผู้รับผิดชอบกิจกรรมดนตรีพื้นเมืองอีสานและครูผู้ที่มีความสนใจทางด้านดนตรีพื้นเมืองอีสาน เพื่อให้ทราบแนวทางปฏิบัติร่วมกัน ควรมีการนิเทศและติดตามผลจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา นั้น องค์ประกอบด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จของวงโปงลางนั้น ยังมีด้านต่าง ๆ ในการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมดนตรีพื้นเมืองอีสานพบว่า ผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมจะมีความขัดแย้งกันบางปัจจัย เช่น ด้านครูผู้รับผิดชอบดนตรีพื้นเมืองอีสานยังขาดความรู้ความสามารถและทักษะในด้านดนตรี ครูประจำชั้นยังให้การสนับสนุนน้อย งบประมาณทางราชการจัดสรรให้น้อย แต่ผลดีที่นักเรียน ได้แก่ นักเรียนได้ฟังเพลงดนตรีพื้นบ้านอีสาน รู้จักดนตรีอีสานและรักดนตรีอีสานมากขึ้น นักเรียนได้แสดงความสามารถในการเล่นดนตรีและได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ได้ พัฒนาด้านบุคลิกภาพ สังคม อารมณ์และเจตคติที่ดีต่อดนตรีพื้นเมืองอีสาน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเล่นดนตรีพื้นเมืองอีสานในโรงเรียนมัธยมศึกษา องค์ประกอบที่เอื้อต่อความสำเร็จ ในการดำเนินกิจกรรม ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมดนตรีพื้นเมืองอีสาน ด้านนักเรียน และวิทยากรภายนอกมีส่วนช่วยในการพัฒนาวงโปงลางให้ประสบผลสำเร็จมาก ส่วนลำดับสุดท้ายเป็นองค์ประกอบด้านการประกวดและการแข่งขัน สภาพปัญหาทั่วไป คือ ปัญหาด้านการขาดแคลนครูดนตรีพื้นเมืองอีสาน ขาดงบประมาณ สื่อการเรียน ขาดการร่วมมือจากครูวิชาการและขาดการแนะนำจากศึกษานิเทศก์

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและวิทยากรท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน แหล่งเรียนรู้ให้กับโรงเรียนพบว่าผู้ปกครองและวิทยากรท้องถิ่นได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาวงโปงลางสู่ความสำเร็จโดยการให้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องเกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสาน และผู้ปกครองก็เสียสละเวลาของลูกในการทำกิจกรรมที่บ้านร่วมกับครอบครัวทำให้มีเวลาในการฝึกซ้อมมากขึ้น และวิทยากรก็ให้ความรู้ในการสอนดนตรีพื้นเมืองอีสานในโรงเรียน

จากการศึกษา พบว่าแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา คือ ด้านครูดนตรีพื้นเมืองอีสานต้องมีความรู้เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดให้กับนักเรียนได้ แนวทางการแก้ปัญหาจะมีการอบรม สัมมนา กับครูสอนดนตรีพื้นเมืองอีสานและขยายผลให้กับครูที่มีความสนใจในเรื่องการเรียนการสอนดนตรีพื้นเมืองอีสานอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพและขยายผลทางด้านบุคลากร สอดคล้องกับผลวิจัยของพรทิภา ผลโพธิ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทชมรมครูดนตรีต่อการส่งเสริมและการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีในระบบโรงเรียน กรณีศึกษาชมรมดนตรี จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีความถี่สูงสุด คือ การให้มีการประชุมสัมมนาหรืออบรมเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีแต่ละด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีนโยบายให้การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีที่บ้านอีสาน ต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรม โรงเรียนต้องมีส่วนร่วมในการคัดเลือกและจัดซื้อเครื่องดนตรีเองเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของโรงเรียน ด้านครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมดนตรีพื้นเมืองอีสาน พบว่า ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมดนตรีพื้นเมืองอีสาน มีเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมดนตรีพื้นเมืองอีสานและมีความตั้งใจจริงที่จะถ่ายทอดความรู้เรื่องดนตรีแก่นักเรียน ปัญหาที่พบ คือ ครูดนตรีมีงานพิเศษอื่นที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารมากเกินไปทำให้ไม่มีเวลาพอในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนด้านดนตรีเท่าที่ควร ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรักดนตรีพื้นเมืองอีสาน มีเจตคติต่อดนตรีพื้นเมืองอีสาน มีความรักและศรัทธาในตัวครู ปัญหาที่พบ คือ การแบ่งเวลาฝึกซ้อม และการได้รับความร่วมมือจากครูด้านวิชาการน้อย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรวางนโยบายและจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่องเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเล่นดนตรีพื้นเมืองอีสานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยการเพิ่มงบประมาณค่าตอบแทนวิทยากรทางด้านดนตรีพื้นบ้านอีสาน และจัดหาสื่อการเรียนและเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ให้กับโรงเรียนเพื่อใช้เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

2. ผู้นำชุมชนหรือผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำข้อบัญญัติเพื่ออนุมัติงบประมาณในการจัดกิจกรรมทางดนตรีพื้นบ้าน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมรวมทั้งจะได้เป็นกิจกรรมสำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่ได้ทำร่วมกันและเป็นศูนย์ถ่ายทอดดนตรีพื้นบ้านอีสานประจำตำบลรวมทั้งเป็นศูนย์รวบรวมวิทยากรท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้านเพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ต่อไป

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางนโยบายและจัดสรรงบประมาณเพื่อการส่งเสริมกิจกรรมดนตรีพื้นบ้านและสร้างความรักหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นของตนโดยกระตุ้นให้ครูและนักเรียนได้ทำกิจกรรมดังกล่าวและจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการจัดอบรม ประชุมสัมมนาทางวิชาการเพื่อให้ครูดนตรีและครูนาฏศิลป์และครูที่สนใจได้พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับดนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้านอีสานอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้นำความรู้ดังกล่าวไปพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ของโรงเรียนต่อไป

2. โรงเรียนควรจัดหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสานและจัดเป็นคาบการสอนโดยทำกิจกรรมร่วมกันทั้งโรงเรียนในคาบดังกล่าวเพื่อให้ครูและนักเรียนได้ฝึกซ้อมกิจกรรมทางดนตรีและการแสดงพื้นบ้านอีสานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีพื้นบ้านอีสานเพื่อใช้เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานทางด้านดนตรีพื้นบ้านควบคู่กับการอนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ของชาวอีสาน

3. ควรศึกษาวิจัยชุดที่ใช้ประกอบการแสดงวงโปงลาง

4. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบแนวการบรรเลงเครื่องดนตรีจริงของเวียดนามและโปงลางของไทย

5. ควรศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของวงโปงลางระดับอุดมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

จิราวัลย์ชาเหลา. กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดศิลปะการแสดงหมอลำอาชีพ. วิทยานิพนธ์ศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.

ฉันทนาอุดมสินและเกื้อจิตต์ฉิมทิพย์. ปัญหาการสอนวิชาดนตรีนาฏศิลป์ระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2538.

ณรุทธิ์สุทธจิตต์. กิจกรรมดนตรีสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ดโนยาก่อนแก้ว. วงโปงลางสะออน : การปรับตัวทางวัฒนธรรมในกระแสโลกาภิวัตน์. วิทยานิพนธ์ศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.

นิพนธ์ แร่นพิมาย. การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานกรณีศึกษาโปงลางจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549

บัวรองพลศักดิ์. กระบวนการสืบสานดนตรีโปงลางในจังหวัด
กาฬสินธุ์.วิทยานิพนธ์ศศ.ม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
มหิดล, 2542.

ปิยพันธ์ แสนทวีสุข.การผลิตและพัฒนาบทเรียนดนตรีบนเว็บ
วิชาดนตรีกับชีวิต. วิทยานิพนธ์: มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, 2550

โยธินพลเขต. ปัจจัยที่ทำให้หมอแคนประสบความสำเร็จในการ
เป่าแคนประกอบหมอลำกลอนवादอบลศึกษา
เทคนิควิธีการเป่าแคนสอดประสานกับหมอลำ
กลอนवादอบลและการถ่ายทอดวิธีการเป่า.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

ศิริวรรณ แก้วเพ็ชร. ภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อสืบสานและพัฒนา
รูปแบบการแสดงดนตรีของชาวไทยจังหวัดกาฬสินธุ์.
วิทยานิพนธ์ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
2551.

สุพรรณิ เหลือบุญชู. ความหลากหลายทางวัฒนธรรมภูมิปัญญา
ดนตรีพื้นบ้านอีสานเพื่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้
การพาณิชย์และการบริหารทางสังคม. วิทยานิพนธ์:
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546. ปัญญา รุ่งเรือง.
ประวัติการดนตรีไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2546.

ณรงค์ศักดิ์ ธรรมวิเศษ. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องโปงลาง
ดนตรีพื้นบ้านอีสาน สารดนตรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่
2. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.

ศรารุช โชติจรัส.เทคนิคการบรรเลงเดี่ยวโปงลาง. มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, 2553.

สุจิต ศรีงาน. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมดนตรีสากลเพื่อ
พัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่
การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
2552.

เสกสรร โสดเสียว. กระบวนการสืบทอดและพัฒนาวงดนตรี
พื้นบ้านอีสานของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด
ขอนแก่น.มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.

อุรารมย์ จันทมาลา. ศิลปดนตรีพื้นบ้านของสภาวัฒนธรรม
จังหวัดร้อยเอ็ดกับการสืบทอดวัฒนธรรม.
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.